

این زخم های عمیق!

تداوم روند افزایشی طلاق و کم رغبتی به ازدواج، وضعیت نگران کننده هزاران کودک کار، افزایش سرقت های خرد، کاهش سن اعتیاد و بحران افزایش حاشیه نشینی؛ این ها فقط ۵ آسیب مهم اجتماعی است که دولت جدید باید برای مدیریت آن چاره اندیشی فوری کند

استفاده شده در نیمکت ها و پل ها و... افزایش یافته است. * سخنگوی ناجا در بهمن ۹۹: «سرقت به عنف، قاچاق محموله و سرقت مسلحانه در کشور کاهش یافته اما سرقت های «خرد» ۱۲ درصد افزایش داشت.» هرچند در قانون، مجازات های سختی برای سرقت پیش بینی شده است، اما به نظر می رسد هم اکنون راه حل مواجهه با این آسیب اجتماعی، برخورد قضایی و انتظامی نیست و لازم است دستگاه های اجرایی فکری برای رفع مشکلات اقتصادی و نرخ بیکاری کنند تا به تبع آن، آمار سرقت ها نیز کاهش یابد.

افزایش ۱۰۰ درصدی جمعیت حاشیه نشینان طبق مطالعات انجام شده، تا قبل از سال ۹۰، در ۱۱۰۰ محله ۱۱۰ شهر کشور، حدود ۶ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر ساکن سکونتگاه های غیررسمی بوده اند که این آمار در سرشماری سال ۱۳۹۵ به بیش از ۱۱ میلیون نفر رسیده است. دانشگاه آزاد اسلامی، در پژوهشی که نتایج آن سال گذشته منتشر شد، ۸ چالش عمده حاشیه نشینی را مشخص کرده است:

- ۱- آشفتگی و ناکارآمدی شهری در حوزه کالبدی و زیرساختی
- ۲- ضعف در بهداشت و سلامت
- ۳- نابسامانی اجتماعی-فرهنگی
- ۴- ناکارآمدی مدیریتی و ضعف ساختاری
- ۵- توسعه نیافتگی و عدم پویایی
- ۶- خلأ و ناکارآمدی قوانین و مقررات
- ۷- تخریب و آلودگی های محیط زیست و تراکم بیش از حد ظرفیت آکولوژیکی
- ۸- ناپایداری سیاسی-امنیتی

علل کار کودکان در خیابان (به استناد پژوهش «ارزیابی وضعیت کودکان خیابانی در شهر تهران، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران»)	
علت کار خیابانی	فراوانی (درصد)
کمک به معیشت خانواده	۷۵/۳
تامین مالی شخصی	۳۳/۳
منع قانونی تحصیل	۰/۳
تامین هزینه تحصیل	۸/۶
تمایل نداشتن به تحصیل	۴/۳
نداشتن هزینه تحصیل	۲/۹
ممانعت خانواده از تحصیل	۲/۱
شرایط نامطلوب محیط	۱۳/۲
بی سرپرستی	۸/۶
اجبار خانواده	۱۰/۳

سازمان بهزیستی و هم نیروی انتظامی را دچار مشکل کرده است.

* طبق اعلام ستاد مبارزه با مواد مخدر سالانه حدود چهار تا پنج هزار نفر در کشور به دلیل مصرف مواد مخدر جان خود را از دست می دهند یعنی حدود ۱۲ تا ۱۳ نفر در هر شبانه روز.

مخاطرات پیش روی ۳ تا ۷ میلیون کودک کار افزایش یافتن تعداد کودکان کار طی سال های اخیر، خیلی هم نیاز به تحلیل ندارد؛ چرا که عموم مردم شاهد و ناظر بیشتر شدن محسوس تعداد آن ها در خیابان ها و سرچهارراه ها شده اند که طبیعتا کرونا و مشکلات اقتصادی یک عامل مهم آن بوده است. درباره تعداد کودکان کار، آمارو اعداد و ارقام قطعی و دقیقی وجود ندارد اما برخی کارشناسان تعداد آن ها را بین ۳ تا ۷ میلیون برآورد می کنند. البته نوع نگاه ها و تحلیل ها در این باره متفاوت است؛ برخی فقط کودکان شاغل در کارگاه ها را کودک کار می دانند و از نگاه آن ها باقی شاغلان این سن، کودکان خیابانی اند؛ اما از نگاه برخی دیگر، همه این ها کودک کار هستند. این مهم را هم فراموش نکنیم که بسیاری از این کودکان کار، جزو مهاجران هستند و به دلیل نداشتن اسناد هویتی، از چشم آمار دور می مانند. آن چه واضح است این که، طی هشت سال گذشته نیز همانند سال های قبل، نه تنها اوضاع این کودکان به سامان نرسیده، بلکه تنش ها و درگیری ها میان آن ها و ماموران بهزیستی و شهرداری هم تبعاتی را به همراه داشته است.

رشد نگران کننده سرقت های خُرد اگر در گذشته سرقت فقط مخصوص سارقان حرفه ای بود، اما طی سال های اخیر به دلیل مشکلات اقتصادی، تعداد کسانی که برای اولین بار به سرقت روی آورده اند هم بیشتر شده است. ضمن آن که تورم های افسارگسیخته نیز سبب شده است ارزش برخی لوازم شخصی همچون تلفن همراه و لوازم خودرو به میزان قابل توجهی افزایش یابد و ارزش دیده شدن داشته باشد!

هرچند که تلاش نیروی انتظامی برای افزایش کشف سرقت ها نیز مضاعف شده، اما افزایش آمار این سرقت ها حالا دیگر آن را به یک آسیب اجتماعی جدی برای کشور تبدیل کرده است و بخشی از مردم حین قدم زدن در خیابان یا پشت چراغ قرمز، نگران حمله سارقان هستند. به این چند خبر که احتمالا می تواند نمونه ای از یک کل باشد، توجه کنید:

* فرمانده انتظامی خراسان جنوبی: «از ابتدای امسال ۵۱ درصد سرقت های خرد افزایش داشته است».

* معاون اجتماعی فرمانده انتظامی استان کرمانشاه: سرقت های خرد شامل دزدی از تجهیزات شهری همچون کابل های برق، سیم های تلفن، آهن آلات

در این گزارش به سراغ حوزه آسیب های اجتماعی رفته ایم. ازدواج و طلاق، اعتیاد، کودکان کار، سرقت های خُرد و حاشیه نشینی، ۵ مسئله اجتماعی منتخب ما برای این گزارش است که وضعیت امروز آن ها را با شرایط یک دهه قبل بررسی کرده ایم. منابع آماری ما برای این گزارش مرکز آمار ایران، پژوهش های علمی و اظهار نظر های رسمی مسئولان است که طی این سال ها در رسانه های مختلف منتشر شده است. البته تردیدی نیست که آسیب های اجتماعی هم تنوع و تعدد بیشتری دارد و هم تحلیل و بررسی دقیق تر آن، نیازمند بررسی و پژوهش های بیشتر است، با این حال می توان از دل اطلاعات و گزارش های موجود، سیمایی از وضعیت فعلی آن را ترسیم کرد. تلخی این گزارش، افزایش همه آسیب های مورد اشاره طی سال های اخیر است و نکته مهم این که بدون شک، یک عامل مهم آن تشدید مشکلات اقتصادی بوده است. به همین دلیل به نظر می رسد دولت آینده نیز برای مدیریت وضعیت بحرانی این آسیب ها، باید قبل از همه علت اصلی این بیماری را درمان کند.

آمار نگران کننده طلاق و بی میلی به ازدواج هشت سال اخیر به ویژه ۴ سال گذشته را به دلیل چالش های اقتصادی، می توان دوره ای نگران کننده برای حوزه ازدواج و طلاق دانست که به نظر می رسد تبعات آن در سال های پیش رو نیز ادامه خواهد داشت. در این سال ها آمار ازدواج همواره روند کاهشی داشته و تعداد طلاق ها نیز با نوسانی جزئی مدام بیشتر و بیشتر شده است.

* اگرچه در آمار طلاق و ازدواج، مولفه هایی همچون رشد جمعیت دخیل است اما «نرخ طلاق به ازدواج» می تواند تصویری گویا برای بررسی روند این حوزه باشد. طبق محاسبات مرکز آمار، نرخ طلاق به ازدواج (تعداد طلاق به ازای هر ۱۰۰ ازدواج) طی سال های گذشته همواره روند صعودی داشته است؛ از نرخ ۲۶/۱ درصد در سال ۹۵، به ۲۹/۶ درصد در سال ۹۶ رسیده و در سال های ۹۷ و ۹۸ نیز به ترتیب ۳۲ و ۳۳ درصد بوده است.

* ۳۳ درصد جوانان حتی با وجود پیداشدن فرد مناسب و فراهم بودن شرایط اقتصادی تمایلی به ازدواج ندارند.

* در زمینه ازدواج و طلاق باید به برخی آسیب های جانبی همچون بالا رفتن سن ازدواج (رسیدن میانگین سن ازدواج پسران به ۲۹/۷ سال و دختران به ۲۴/۸ سال) افزایش آمار مجردان قطعی (یک میلیون مجرد بالای ۳۵ سال به اضافه بیش از ۴ میلیون زن و مرد مجرد مانده بعد از طلاق) و... اشاره کرد.

نگرانی ها از شیوع مخدر های صنعتی اگرچه سال هاست در آمار های رسمی، تعداد معتادان در کشور ۲/۸ میلیون نفر اعلام می شود اما این تعداد فقط مربوط به مصرف کنندگان مستمر مواد مخدر است و به گفته سردار مومنی دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱/۶ میلیون نفر هم مصرف کننده تفریحی هستند که در جمع می شود ۴/۴ میلیون معتاد؛ هرچند که کارشناسان آسیب های اجتماعی با توجه به شیوع بالای مصرف مواد مخدر صنعتی در کشور، تعداد معتادان به مواد مخدر سنتی و صنعتی را در مجموع بیشتر از این ها می دانند. با وجود برخی طرح ها و برنامه های دولتی و انتظامی و قضایی طی سال های اخیر، همچنان وضعیت اعتیاد در کشور بحرانی به نظر می رسد و برخی اطلاعات و آمار ها، هشدار جدی در این زمینه است:

* سن اعتیاد (میانگین سنی معتادان) در کشور حدود ۲۴ سال است اما حقیقت تلخ این که به گفته مدیرعامل موسسه مطالعات و تحقیقات زنان، سن اعتیاد به رده سنی زیر ۱۵ سال کاهش یافته و دختران و زنان را نیز درگیر کرده که این مسئله بسیار نگران کننده است. و بدتر از آن این که، سن مصرف دخانیات و قلیان در کشور هم به ۱۳ سال رسیده است.

* جمع آوری معتادان متجاهر و کارتن خواب برای ترک اجباری در کمپ ها، در یک سیکل معیوب گرفتار است که هم